

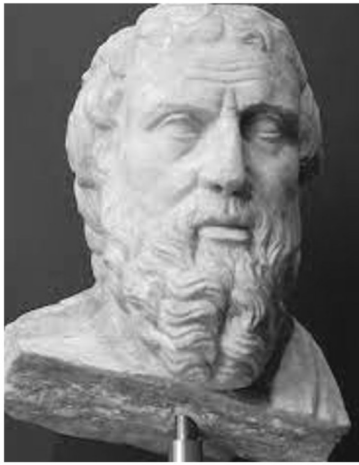
ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

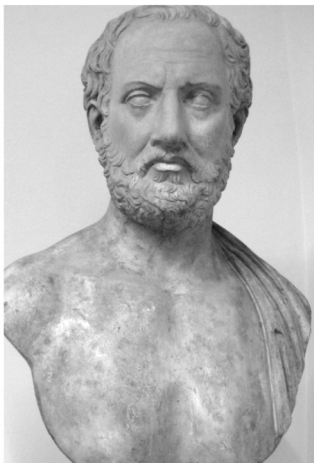
By 12019 (Unknown Year) https://pixabay.com/get/gea31f0bf998b10ca005fa99d05c8b229270a21e28cb2f13137663dfee30ff469641fd77f1fcb9ae746a218e875536192_1280.jpg
Free for Most Commercial Use / No Attribution Required / See <https://pixabay.com/service/license/> for what is not allowed
Photo Attribution by PhotosForClass.com

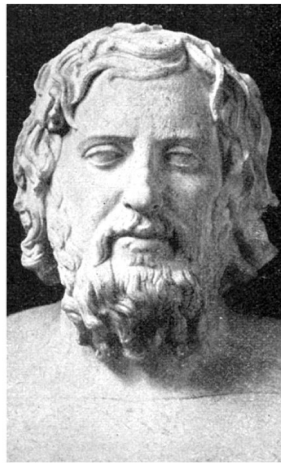
Όλα πένα

Ηρόδοτος

Θουκυδίδης

Ξενοφών

Αποσπάσματα από το έργο του Θουκυδίδη

καὶ Ἀθηναῖοι πάλιν ἐς Εὐβοίαν διαβάντες Περικλέους στρατηγοῦντος κατεστρέψαντο πᾶσαν, καὶ τὴν μὲν ἄλλην ὁμολογία κατεστήσαντο, Ἔστιαῖς δὲ ἐξοικίσαντες αὐτοὶ τὴν γῆν ἔσχον. (Θουκ. 1,114)

Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου Σκιωναίους μὲν Ἀθηναῖοι ἐκπολιορκήσαντες ἀπέκτειναν τοὺς ἡβῶντας, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἠνδραπόδισαν· καὶ τὴν γῆν Πλαταιεῦσιν ἔδοσαν νέμεσθαι. (Θουκ. 5, 32)

οἱ δὲ ἀπέκτειναν Μηλίων ὅσους ἡβῶντας ἔλαβον, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἠνδραπόδισαν τὸ δὲ χωρίον αὐτοὶ ὄκησαν, ἀποίκους ὕστερον πεντακοσίους πέμψαντες. (Θουκ. 5, 116) [σχολικό εγχειρίδιο]

Διάλογος Αθηναίων- Μηλίων

[5.86.1] Καὶ οἱ σύνεδροι τῶν Μηλίων ἀποκρίθησαν: «Δεν κατηγοροῦμε βέβαια τὴν ἰδέα πὼς εἶναι σωστό νὰ διαφωτιζοῦμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον με τὴν ησυχία μας. Ἀλλὰ ἡ ἀπειλή τοῦ πολέμου, πὺς εἶναι κι ὅλας μπροστὰ μας, κι ὄχι μελλοντική, φαίνεται κάπως διαφορετική ἀπ' αὐτὴ τὴ μέθοδο. Γιατί βλέπομε πὼς εσεῖς οἱ ἴδιοι ἐρχεστε τώρα νὰ κρίνετε τὰ ὅσα θὰ πούμε, καὶ πὼς στο τέλος, ὅπως εἶναι ἐπόμενο, ἀν καὶ θὰ ἔχομε νικήσει κατὰ τὸ δίκαιο, κ' ἐξ αἰτίας αὐτοῦ δὲν υποχωρήσομε, θὰ μας κάνετε πόλεμο, κι ἀν πάλι πειστοῦμε, θὰ μας φέρετε τὴν υποδοῦλωση». [μετ. Λαμπρίδη. Πύλη γιὰ τὴν ἐλληνική γλῶσσα]

[5.105] Ἀλλὰ καὶ ἐμεῖς νομίζομε ὅτι δὲν θὰ μας λείψῃ ἡ εὐνοία τῶν θεῶν, γιὰτί οὔτε οἱ ἀξιώσεις μας οὔτε οἱ πράξεις μας ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴν πεποιθῆσιν τῶν ἀνθρώπων ἢ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν πὺς ἐφαρμόζομε στὴν μετὰξὺ τῶν σχέσεων. Ἀπὸ ὅ, τι μπορεῖ κανεὶς νὰ εἰκάσῃ γιὰ τοὺς θεοὺς καὶ ἀπὸ ὅτι εἶναι βέβαιο γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, πιστεύομε ὅ,τι καὶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἀνθρώποι ἀκολουθοῦν πᾶν-τὰ ἕνα ἀπόλυτο νόμο τῆς φύσης, νὰ ἐπιβάλλομε πᾶν-τὰ τὴν ἐξουσία τοὺς ἀν ἔχουν τὴ δύναμη νὰ τὸ ἐπιτύχουν. Τὸν νόμο αὐτὸν οὔτε τὸν θεοπίσαμε, οὔτε τὸν ἐφαρμόσαμε ἐμεῖς πρῶτοι. Τὸν βρήκαμε νὰ ἰσχύῃ καὶ τὸν ἀκολουθοῦμε, ὅπως θὰ τὸν ἀκολουθοῦν αἰῶνια ὅσοι μας διαδεχθοῦν καὶ ξέρομε καλά ὅτι κ' ἐσεῖς καὶ οἱ ἄλλοι θὰ ἐκάνετε τὰ ἴδια ἀν εἴχατε τὴν δύναμὴ μας. [μετ. Α. Βλάχος]

1ο Γενικό Λύκειο Ευόσμου

Τμήμα Α2

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΞΙΑ:

Περιβολάρη Μαριτίνα
**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΔΙΟΡΘΩΣΗ,
ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΥΛΗΣ**

Μανωλάκη Ελευθερία,
Σαββίδου Μάρθα, Σίμου Άννα
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
Ζαρίμπα Περιστέρα

Οι εικόνες καὶ οἱ πληροφορίες προέρχονται ἀπὸ τὸ διαδίκτυο καὶ χρησιμοποιοῦνται ἀποκλειστικά γιὰ ἐκπαιδευτικούς σκοπούς.

Ἡ ἐφημερίδα δημιουργήθηκε στο πλαίσιο δημιουργικῆς ἐργασίας στο μάθημα τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν. Ἀφορμὴ ἀποτελέσε ὁ δημοσιογραφικός λόγος τοῦ Ξενοφῶντα.

ΣΟΚ ΚΑΙ ΔΕΟΣ

Η μάχη των μαχών

Πώς φτάσαμε στην ήττα;

γράφει η Μαρία Μπρόζου

Ἐκεῖθεν δ' εὐθύς ἐπισιτισάμενοι ἔπλευσαν εἰς Αἰγὸς ποταμούς ἀντίον τῆς Λαμψάκου

Βρισκόμαστε στο 405 π.Χ, λίγο πριν την έναρξη της ναυμαχίας στους Αιγὸς ποταμούς. Οι Αθηναῖοι κάνουν επιδρομές στη Χίο και την Ἐφεσο. Εκλέγουν στρατηγούς τον Μένανδρο, τον Τυδέα και τον Κηφισόδοτο και προετοιμάζονται για ναυμαχία. Οι Σπαρτιάτες, με αρχηγό τον Λύσανδρο, έχουν στόχο να εμποδίσουν τη διέλευση των εμπορικών πλοίων και προσπαθούν να επαναφέρουν πόλεις που είχαν αποστατήσσει. Κυριεύουν τη Λάμψακο και τη χρησιμοποιούν για τον ανεφοδιασμό τους, ενώ οι Αθηναῖοι αγκυροβόλησαν στους Αιγὸς ποταμούς, απέναντι από τη Λάμψακο.

Ο Λύσανδρος έδωσε εντολή στα πλοία του να μην ανοιχτούν στο πέλαγος, χωρίς να κάνουν καμία κίνηση. Οι Αθηναῖοι τον προκαλούσαν σε ναυμαχία χωρίς αυτός να ανταποκρίνεται γνωρίζοντας τις κινήσεις τους.

Ο εξόριστος Αλκιβιάδης παρατηρώντας ότι οι Αθηναῖοι έπρεπε να μετακινούνται συνεχώς για τον ανεφοδιασμό τους, πρότεινε να αγκυροβολήσουν στη Σηστό. Οι Αθηναῖοι τον περιφρόνησαν και ήταν σίγουροι ότι ο Λύσανδρος δεν θα επιτεθεί.

Πού να ήξεραν τι τους περίμενε. Ο Λύσανδρος τους αιφνιδίασε και μέχρι να επιβιβαστούν στα καράβια τα είχε καταλάβει σχεδόν όλα!!!

Έτσι ο Πελοποννησιακός πόλεμος τελείωσε και οι Σπαρτιάτες νίκησαν τους Αθηναῖους στους Αιγὸς ποταμούς, χωρίς καν να δώσουν ναυμαχία. Είναι προφανές ότι καθοριστικός ήταν ο ρόλος των ηγετών. Από τη μία, οι ηγέτες των Αθηναίων ήταν αλαζόνες και υπερόπτες, δε δέχονταν συμβουλές, δεν είχαν στρατηγικό σχέδιο και υποτίμησαν τον αντίπαλο. Από την άλλη, οι Σπαρτιάτες, με ηγέτη τον εξαιρετικά ευφυή και οργανωτικό Λύσανδρο, κατάφεραν να εφαρμόσουν με επιτυχία και μεθοδικότητα το σχέδιο που τους εξασφάλισε τη νίκη τους. Ειδικότερα, ο Λύσανδρος, προνοητικός και ικανότατος στρατηγός, ήξερε να περιμένει την κατάλληλη ευκαιρία και να επεμβαίνει. Παρόμοιο παράδειγμα του ρόλου των ηγετών σε καθοριστικές μάχες αποτελεί η μάχη του Βατερλώ όπου ο Ναπολέων ηττείται από τον Ουέλινγκτον και εξορίζεται.

Θρίαμβος ΤΩΝ ΣΠΑΡΤΙΑΤΩΝ

Η νύχτα που άλλαξε
τον κόσμο

από την Ειρήνη Μιντιούρη
Πολεμική ανταποκρίτρια

Νίκη στους Αιγὸς ποταμούς από τον σπαρτιατικό στόλο σημειώθηκε εχθές στον Ελλήσποντο.

Σε σύγκρουση βρέθηκαν οι Σπαρτιάτες με τους Αθηναίους οι οποίοι κατάφεραν να τους νικήσουν, αφού- σύμφωνα με πληροφορίες- κατέλαβαν όλα τα πλοία τους στη στεριά χωρίς ναυμαχία.

Χθες το βράδυ οι Αθηναῖοι αποβιβάστηκαν στους Αιγὸς ποταμούς και ετοιμάστηκαν να προμηθευτούν τα απαραίτητα τρόφιμα. Αλλά ο Λύσανδρος, ο στρατηγός της Σπάρτης, είχε άλλα σχέδια. Έκανε αιφνιδιαστική επίθεση και συνέλαβε όλα τα αφύλακτα πλοία στην ξηρά. Εννιά πλοία κατάφεραν να διασωθούν από τον στόλο των Αθηναίων.

Έπειτα έγινε η εκτέλεση των Αθηναίων αιχμαλώτων με τη σύμφωνη γνώμη των συμμάχων. Ο μόνος που κατάφερε να επιζήσει είναι ο Αθηναῖος στρατηγός Αδείμαντος ο οποίος αναφέρεται πως γλίτωσε, επειδή- σύμφωνα με ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες- ήταν αυτός που πρόδωσε τους Αθηναίους.

Άλλα έλεγαν οι Αθηναίοι άλλα λέει η Πάραλος

ΣΟΚ ΚΑΙ ΔΕΟΣ

Ανταπόκριση: Άννα Σίμου

Χθες το βράδυ η Πάραλος πλήγωσε τους Αθηναίους με την είδηση της συμφοράς που μετέφερε. Το μήνυμα πέρασε από τον Πειραιά, μέσω των τειχών και τελικά έφτασε στην πόλη. Η διάδοση των κακών μηνυμάτων έγινε ταχύτατα από στόμα σε στόμα. Σοκ προκάλεσε η δυσάρεστη είδηση. Το βράδυ κανείς δεν κοιμήθηκε. Ήταν τόσο σίγουροι για τη νίκη τους που τελικά αποδείχθηκε ήττα.

Ήταν τόσο σίγουροι για την νίκη τους που τελικά αποδείχθηκε ήττα. Ο Λύσανδρος τους έδωσε την εντύπωση ότι τους φοβάται και ήλπιζε στην έπαρση των αντιπάλων.

Κάποιοι έκλαιγαν ασταμάτητα,

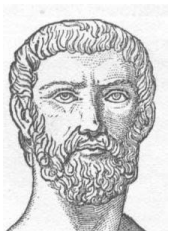

κάποιοι προσεύχονταν, κάποιοι προσπαθούσαν να ηρεμήσουν την κατάσταση, ενώ κάποιοι άλλοι έψαχναν τρόπους διαφυγής. Βέβαια, ο φόβος τους είναι απόλυτα δικαιολογημένος, καθώς τα εγκλήματα που έχουν διαπράξει απέναντι σε πολλούς άλλους Έλληνες, είναι αμέτρητα. Κάνεις θα έλεγε ότι είναι

άξιοι της μοίρας τους, ενώ κάποιος άλλος κρατώντας ανθρωπινή στάση θα τους λυπόταν.

Σήμερα, αποφάσισαν να συγκαλέσουν Συνέλευση. Συγκεντρώνεται, λοιπόν, ο λαός στην Πνύκα και ξεκινάει η σύσκεψη. Μετά από λίγη ώρα συζήτησης, μιας και ο εχθρός πλησίαζε, πήραν ορισμένες αποφάσεις. Αρχι-

κά, θα φράξουν όλα τα λιμάνια τους εκτός από ένα. Στη συνέχεια, βασικό μέτρο αποτελεί η επισκευή των τειχών, καθώς θεωρούνταν επικίνδυνα και τρομακτικά για τους αντιπάλους. Τέλος, θα τοποθετήσουν φρουρές ώστε να μην τους αιφνιδιάσουν και επαναληφθεί η ιστορία..

ΘΗΡΑΜΕΝΗΣ

Η λύση στην κρίση

για το καλό της πατρίδας (!)

Διπλωματικό ρεπορτάζ | Αικατερίνη Μακρή

Μετά την ήττα στους Αιγός Ποταμούς, ο Θηραμένης προσφέρθηκε «ηρωικά» να πάει στον Λύσανδρο για να μάθει την ερώτηση που έκαιγε όλους: «Οι Λακεδαιμόνιοι ήταν τόσο ανένδοτοι για το θέμα των Τειχών, γιατί ήθελαν να υποδουλώσουν την πόλη ή για να έχουν κάποια εγγύηση;».

Τον πίστεψε ο λαός και τον έστειλε στο πλάι του Λύσανδρου. Τέσσερις μήνες περνάνε, ούτε φωνή ούτε ακρόαση. Στο μεταξύ τα αποθέματα των τροφίμων φτάνουν σε τρομακτικά χαμη-

λά επίπεδα. Επιστρέφει επιτέλους ο Θηραμένης, που υποστηρίζει ότι ο Λύσανδρος τον εξανάγκασε να μείνει και ότι τώρα πρέπει να πάει στην Λακεδαιμονία, διότι δεν είχε την εξουσία να απαντήσει στις ερωτήσεις του.

Εκλέχτηκε πρέσβης με πλήρη εξουσιοδότηση. Μετά από μια Συνέλευση, οι Λακεδαιμόνιοι του πρόσφεραν ειρήνη υπό τους εξής όρους: πρέπει να γκρεμιστούν τα Μακρά Τείχη και τα τείχη του Πειραιά, να παραδοθούν όλα τα πλοία εκτός από δώδεκα και να επιστρέ-

ψουν οι εξόριστοι, οι φίλοι και οι εχθροί να είναι κοινοί και η πόλη να τους ακολουθεί στις εκστρατείες. Τη «φιλική προσφορά λόγω των υπηρεσιών της Αθήνας» δέχτηκε εκ μέρους όλων ο Θηραμένης.

Μόλις χθες επέστρεψαν οι δέκα πρέσβεις και σήμερα ανακοινώθηκε η νέα συνθήκη ειρήνης. Παρά τις ποικίλες αντιδράσεις, τα Τείχη έχουν ήδη αρχίσει να γκρεμίζονται υπό τη συνοδεία αυλού.

Καθεστώς για σωτηρία, οδηγεί στην απόλυτη αποτυχία

Πολιτικό ρεπορτάζ
Μπαλατσιού Ειρήνη

Αμέσως μετά την κατεδάφιση των τειχών, ο λαός της Αθήνας αποφασίζει να εκλεγούν τριάντα άντρες. Σύμφωνα με αυτούς θα καταγραφούν οι νόμοι, οι οποίοι θα ρυθμίζουν την πολιτική ζωή του κράτους. Γρήγορα εμφανίζονται οι ανησυχίες των πολιτών. Πλήθος αυθαιρεσιών και άδικες εκτελέσεις των πολιτών, προκαλούν τις αντιδράσεις του λαού. Ο Κριτίας, ένας από τους τριάκοντα, ξεχωρίζει. Τρεις χιλιάδες Αθηναίοι, οι οποίοι πλέον ονομάζονται «τρισχίλιοι», επιλέγονται για να μετέχουν στην άσκηση εξουσίας. Οι υπόλοιποι Αθηναίοι πολίτες αφοπλίζονται, γεγονός που προκαλεί την αντίδραση του Θηραμένη, αφού βρίσκει το μέτρο αυτό παράλογο.

Πλέον κυριαρχεί η τρομοκρατία στην Αθήνα. Πολλοί πολίτες δολοφονούνται, είτε από προσωπικό μίσος, είτε για την καταλήστευση της περιουσίας τους. Οι αποφάσεις που πλέον λαμβάνονται από τους πληρεξούσιους, καταπατούνται τα δικαιώματα των πολιτών. Μία από αυτές βασίζεται στη σύλληψη ενός μέτοικου από τον καθένα και στην μετέπειτα δολοφονία του, που θα εξασφαλίζει τη δήμευση της περιουσίας του.

Ο Θηραμένης θεωρείται πλέον σοβαρό εμπόδιο με αποτέλεσμα να συκοφαντείται από τους τριάκοντα στους βουλευτές, λέγοντας πως είναι επικίνδυνος για το καθεστώς. Χαρακτηριστικό γεγονός αποτελεί η εμφανής απειλή προς τους βουλευτές, αφού ειδοποίησαν νεαρούς να στέκονται με μαχαίρια σε συνεδρία στην βουλή.

Τέλος, ο Κριτίας κατηγορεί τον Θηραμένη για αναξιπιστία ως πολιτικό και εν τέλει τον καταδικάζει σε θάνατο. Ο Θηραμένης γίνεται ικέτης, γεγονός που δεν εμποδίζει τον Κριτία να τον παραπέμψει σε θάνατο, κάτι που αποτελεί ασέβεια προς τους θεούς.

Το ταξίδι της εξόδου και της επιστροφής

Άρθρο γνώμης
Παναγιωτίδης Γιώργος

Πολιτικοί πρόσφυγες ονομάζονται οι πολίτες που αναγκάζονται να φύγουν από την πόλη ή χώρα τους για πολιτικούς λόγους, εάν δηλαδή οι πολιτικές απόψεις που είχαν μπορούσαν να βάλουν σε κίνδυνο τη ζωή τους. Στην αρχαιότητα αυτή η κατηγορία προσφύγων ήταν πολύ συνηθισμένη, επειδή κάθε φορά που οι δημοκρατικοί επικρατούσαν τους ολιγαρχικούς, οι ολιγαρχικοί αναγκάζονταν να φύγουν. Το ίδιο συνέβαινε και αντίστροφα.

Στην Αθήνα, μετά την ήττα τους στον Πελοποννησιακό πόλεμο, πολλοί Αθηναίοι και όσοι ζούσαν προσωρινά στην Αθήνα εκείνον τον καιρό, αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την πόλη τους, αφού οι πολιτικές τους απόψεις ήταν διαφορετικές, κάτι το οποίο θα τους στοίχιζε την ζωή, αργά ή γρήγορα. Πολλοί κατέφυγαν στα Μέγαρα και στην Θήβα, άλλοι στον Πειραιά, διότι εκείνη η περιοχή, για δεκαετίες, είχε διαμορφώσει ένα δημοκρατικό πολίτευμα, το οποίο υποστήριζαν οι έμποροι, οι μέτοικοι, οι ναυτικοί και τα πληρώματα του στόλου.

Για να αποκατασταθεί η δημοκρατία, οι πρόσφυγες μαζεύτηκαν και οργανώθηκαν, ώστε να κερδίσουν πίσω την πατρίδα τους με πόλεμο. Με στρατηγό τον Θρασύβουλο, κέρδισαν πολλές μάχες, ανεβάζοντας το ηθικό των Αθηναίων και δίνοντας ελπίδες στους πολίτες ότι θα μπορέσουν κάποτε να γυρίσουν πίσω στην πόλη τους.

Στη σύγχρονη εποχή, υπάρχει εξίσου ένας μεγάλος αριθμός προσφύγων που είναι θύματα δύο πολιτικών παρατάξεων. Ένα παράδειγμα είναι οι πρόσφυγες που έρχονταν από την Συρία, λόγω του μακροχρόνιου πολέμου που γινόταν και συνεχίζει να γίνεται εκεί. Και η Ελλάδα επίσης, είχε εξορίσει πολλούς πολίτες για τις πολιτικές τους θέσεις.

Η απόφαση

Δικαστικό ρεπορτάζ
Παλαμούρας Χρήστος

Σήμερα το πρωί στο βουλευτήριο Αθηνών πραγματοποιήθηκε η πολυσυζητημένη δίκη του Θηραμένη. Με την εντολή του γνωστού σε όλους μας Κριτία οδηγήθηκε σε δίκη. Αφού συγκεντρώθηκαν όλοι στο βουλευτήριο, ο Κριτίας με τα επιχειρήματα του δεν κατάφερε να πείσει τους Τριάντα ώστε να καταδικάσουν τον Θηραμένη σε θάνατο.

Ο Κριτίας βγαίνοντας έξω πρόσταξε κάποιους ανθρώπους να σταθούν κοντά στο ξύλινο κιγκλίδωμα που χωρίζει το ακροατήριο από τους βουλευτές. Και έτσι κατάφερε και τους έπεισε να

σταθούν εναντίον του Θηραμένη. Σημαντικά λόγια του Κριτία σε αυτήν την δίκη που οδήγησαν στην καταδίκη ήταν τα εξής. «Εγώ, λοιπόν, διαγράφω αυτόν εδώ τον Θηραμένη από τον κατάλογο με τη σύμφωνη γνώμη όλων μας».

Η δίκη τελείωσε με τον Θηραμένη να οδηγείται στον χώρο της εκτέλεσης στον οποίο ανάγκασαν να πει κώνειο. Στα τελευταία του λόγια λίγο πριν αποβιώσει έχυσε τις τελευταίες σταγόνες λέγοντας «Στην υγεία του αγαπητού μας Κριτία!». Στο αυριανό ρεπορτάζ θα έχουμε αναλυτικές συνεντεύξεις από αυτόπτες μάρτυρες και περισσότερες πληροφορίες.

ΠΑΡΩΔΙΑ ΔΙΚΗΣ

Και ο θύτης έγινε... θύμα

γράφει ο
Σπυρίδης Νίκος

Οι Τριάντα Τύρανοι φανερά ενοχλημένοι από την μετριοπαθή στάση του Θηραμένη και την απήχησή της στους πολίτες προχωρούν σε ενέργειες που αποκαλύπτουν ότι έχουν προαποφασίσει να απαλλαγούν από αυτόν για να προστατέψουν την ολιγαρχική παράταξη.

Αρχικά, οι υποστηρικτές του Κριτία με συκοφαντίες ισχυρίστηκαν ότι αποτελεί απειλή για το καθεστώς και διαμόρφωσαν αρνητικό κλίμα εναντίον του. Ουσιαστικά ο Κριτίας είχε υπολογίσει στην καταδίκη και τον θάνατο του Θηραμένη με μία προσχεδιασμένη δίκη. Ειδικότερα κινητοποίησε μια τυπι-

κά νόμιμη δίκη, ουσιαστικά όμως χρησιμοποίησε έναν παρακρατικό μηχανισμό βασισμένο στη βία. Στη διάρκεια της δίκης ο Θηραμένης δέχτηκε υπερβολικές και αβάσιμες κατηγορίες από τον Κριτία που δε δίστασε να υποστηρίξει ότι η διατήρηση της εξουσίας των Τριάντα βασίζεται στην εξόντωση τόσο των αντιπολιτευόμενων όσο και των συνεργατών που εξασθενούν το καθεστώς. Όταν ο Θηραμένης υπερασπίστηκε τη μετριοπαθή του στάση και την υπεράσπιση των πολιτικών δικαιωμάτων των Αθηναίων, οι βουλευτές επιδοκίμασαν φανερά τον λόγο του. Ο Κριτίας που είχε προαποφασίσει τον θάνατο του Θηρα-

μένη ενεργοποιεί ένα εναλλακτικό εκφοβιστικό σχέδιο διατάζοντας κάποιους νεαρούς παρακρατικούς να σταθούν μπροστά στο βουλευτήριο έχοντας σε εμφανή σημεία μαχαίρια και δηλώνοντας προς τους βουλευτές ότι δε θα άφηναν κανέναν να βγει από το κτίριο, αν αθωνόταν ο Θηραμένης.

Η καταδικαστική απόφαση και ο εξαναγκασμός του Θηραμένη να πει το κώνειο αποδεικνύει ότι στη δίκη αυτή κυριάρχησε η αυθαιρεσία και η καταπάτηση κάθε νομιμότητας και ότι ήταν μία προσχεδιασμένη πολιτική απόφαση των Τριάντα Τυράνων.

ΕΥΘΥΝΗ

Η πιο... Δημοκρατική λέξη

γράφει
η Ελευθερία Μανωλάκη

Ένα κράτος για να χτιστεί χρειάζεται δύο αναπόσπαστα θεμέλια: την εξουσία και τον λαό. Αμφότερα πέφτουν στο κενό και χάνονται, αν δε στηρίζονται το ένα στο άλλο. Έτσι και η ευθύνη δεν είναι μονόπλευρη, αλλά μοιράζεται στα δύο.

Ωστόσο, σε ποιο βαθμό η πολιτεία είναι υπαίτια για κάθε πολιτική απόφαση; Φέρει μερίδιο ευθύνης αρκετό, για να υποστεί τις συνέπειες ή η εξουσία είναι ο λόγος των πολιτικών προβλημάτων; Η απάντηση σε αυτές τις ερωτήσεις κρύβεται στο είδος του πολιτεύματος που θεσπίζει το κάθε κράτος.

Σε ένα μοναρχικό καθεστώς, η συμμετοχή του λαού είναι μηδαμινή κι

επομένως, θα ήταν άδικη η κατηγορία για οποιαδήποτε ενέργεια της κυβέρνησης. Ύστερα, σε ένα ολιγαρχικό καθεστώς, είναι υπαίτιος και ο λαός ως έναν βαθμό και όσο του επιτρέπουν οι περιορισμένες αρμοδιότητές του.

Σε μια δημοκρατική κοινωνία όμως, το ζήτημα είναι αμφιλεγόμενο. Ναι, ο λαός παίζει άμεσο και ενεργό ρόλο και ναι συναποφασίζει για τις πολιτικές εξελίξεις. Όμως, όχι, οι ευθύνες δε μοιράζονται πάντοτε ισότιμα. Τι κι αν επικρατούσε η χειραγώγηση και η ατμόσφαιρα προπαγανδιστικής θύελλας;

Ας εξετάσουμε το χαρακτηριστικό παράδειγμα της Γερμανίας που έως το 1930 θεωρούνταν πρότυπο Δημοκρα-

τίας που θα έπρεπε να υιοθετηθεί στις δυτικές κοινωνίες. Όμως, οδηγήθηκε να πράξει αργότερα μια από τις μεγαλύτερες βαρβαρότητες παγκοσμίως κι αυτό γιατί ρίζωσε στον πολίτη ο φόβος για μια δήθεν Εβραίο-Μπολσεβίκικη συνωμοσία κατάληψης του πλανήτη που θα έθετε σε κίνδυνο την ίδια την επιβίωση του γερμανικού λαού.

Επομένως, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η ευθύνη που φέρει ο καθένας είναι ανάλογη με την περίπτωση που πρόκειται να εξεταστεί. Στον πελοποννησιακό πόλεμο, ο λαός αδιαμφισβήτητα ευθύνεται για τις βιαιότητες όχι όμως σε τόσο βαθμό όσο οι επικεφαλής.

Δημοκρατικοί VS Ολιγαρχικοί

στις φλόγες της διαπραγμάτευσης

γράφει
η Κρυσταλλένια Μάτσα

Η εξωτερική πολιτική μιας χώρας, αποτελείται από στρατηγικές συμφερόντων που επιλέγει το κράτος για να διαφυλάξει τα εθνικά του συμφέροντα και να επιτύχει στόχους στο περιβάλλον των διεθνών σχέσεών του. Οι προσεγγίσεις χρησιμοποιούνται στρατηγικά για να αλληλεπιδράσουν με άλλες χώρες.

Οι ολιγαρχικοί-Τριάκοντα ασκούν βία με σκληρότητα, διώκουν πολίτες και καταπατούν περιουσίες. Τρομοκρατούν και αθετούν την υπόσχεση τους να συντάξουν νόμους.

Από την άλλη πλευρά, ο Θρασύβουλος οργανώνει τους δημοκρατικούς

σε στρατιωτική δύναμη και κατορθώνει να νικήσει τους ολιγαρχικούς παρότι υστερούσαν σε στρατιώτες, όπλα και δύναμη.

Η εξωτερική πολιτική της Σπάρτης διαμορφωνόταν από τους πέντε έφορους. Βρίσκονται στην πλευρά των νικητών και είναι αντίπαλοι των δημοκρατικών. Οι Σπαρτιάτες ελέγχουν την Αθήνα μετά την προδοτική τακτική του Θηραμένη, παρόλο που ήταν αντίθετη στην υπόσχεσή του προς τους Αθηναίους, να οικοδομήσουν τα τείχη της Αθήνας, καθώς τα θεωρούσαν επικίνδυνα για τη δική τους ασφάλεια. Έθεσαν

όρους που τους εξασφαλίζουν ότι οι Αθηναίοι δε θα έχουν περιθώρια να μην υπακούν.

Όπως φαίνεται, οι Σπαρτιάτες προσπαθούν να διατηρούν μια διπλωματική στάση απέναντι στους συμμάχους τους αλλά και τους αντιπάλους τους. Αυτό σημαίνει ότι καταλήγουν σε μια φάση που μπορούν να ελέγχουν και τις δύο πόλεις. Οι Αθηναίοι, ηττημένοι στην μάχη, επιτρέπουν τους, ουσιαστικά αντιπάλους τους, Σπαρτιάτες να έχουν πρόσβαση στα θέματα εσωτερικών της χώρας.

Πολιτική και ηθική

Ποια ήταν και ποια είναι η σχέση τους;

Ο Βασίλειος Μπετσάκος διδάσκει στο Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του Α.Π.Θ. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην αριστοτελική φιλοσοφία (φυσική, ηθική, πολιτική) αλλά και την πρόσληψή της από τους εκκλησιαστικούς συγγραφείς. Την τελευταία διετία μελετά τον πολιτικό λόγο αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, στο πλαίσιο συγγραφής ομότιτλης μελέτης. [η εικόνα και οι πληροφορίες από την ιστοσελίδα του τμήματος]

Δέχθηκε να απαντήσει στις ερωτήσεις μας για ζητήματα που μας απασχόλησαν στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών και τον ευχαριστούμε πολύ!

από τη
Μαριτίνα Περιβολάρη

Στη διάρκεια του εμφυλίου της Κέρκυρας πολλές εγκληματικές πράξεις έγιναν για λόγους εκδίκησης. Ήταν ηθικά αποδεκτές από τον αρχαίο κόσμο;

Βασική ηθική αρχή των αρχαίων Ελλήνων ήταν η εξής: «κάνε καλό στον φίλο σου και κακό στον εχθρό σου». (Ας μην ξεχνάμε ότι πριν από τον Χριστό δεν υφίσταται η έννοια της αγάπης για όλους τους ανθρώπους, ακόμα και για τους εχθρούς). Παράλληλα, όμως, λειτουργούν στους αρχαίους Έλληνες και το αίσημα σεβασμού στον άνθρωπο, η αίσηση του μέτρου και η καταδίκη της άλογης βίας. Έτσι, το μέγεθος της αγριό-

τητας στην οποία έφτασε ο εμφύλιος πόλεμος δεν μπορούσε να γίνει ηθικά αποδεκτό.

Η δύναμη που απέκτησε η Αθήνα (Αθηναϊκή Ηγεμονία) επηρέασε την κρίση και τις ηθικές αξίες των πολιτών της;

Η Αρχαία Αθήνα, με πρωτοβουλίες των ηγετών αλλά και των πολιτών της, ανέπτυξε στο εσωτερικό της ένα πολίτευμα ισότητας, δικαιοσύνης και ελευθερίας, το οποίο θαυμάζουμε μέχρι σήμερα και το οποίο εξακολουθεί να εμπνέει τους δημοκρατικούς ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Το επίτευγμα αυτό έδωσε στους πολίτες της ένα αίσθημα αυτοπεποίθησης και ανωτερότητας. Με το πνεύμα αυτό οι Αθηναίοι δεν αναγνώρισαν ως πανανθρώπινες αξίες τις αξίες που οι ίδιοι εδραίωσαν στο εσωτερικό της πόλης τους, και έτσι -και λόγους συμφερόντων- μεταχειρίστηκαν στην εξωτερική τους πολιτική τους λεγόμενους συμμάχους τους ως κατώτερους και σχεδόν ως υπόδουλους. Η ηθική και αξιακή διαφοροποίηση ανάμεσα στην εσωτερική και εξωτερική πολιτική, η διάσπαση της ψυχής των πολιτών ανάμεσα σε αξίες ισότητας και δικαιοσύνης και αξίες ισχύος και αδικίας κατέστρεψε τελικά την πόλη.

Είναι δυνατό ένα πρόσωπο ή μια πόλη (σήμερα ένα κράτος) να αποκτήσει και να διατηρήσει την εξουσία, αν σέβεται τη δικαιοσύνη και τον συνάνθρωπο;

Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν ένα ρητό που εξακολουθεί να ισχύει: *ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσι* (: η εξουσία αποκαλύπτει τον άνθρωπο, δείχνει την πραγματική του ηθική αξία). Και αυτό γιατί, όταν ο άνθρωπος βρεθεί σε θέση δύναμης και έχει αίσθημα αλαζονείας και ατιμωρησίας, μπορεί να προβεί σε άδικες πράξεις και καταστροφικές. Ένας άνθρωπος σοφός, λοιπόν, ξέρει ότι η εξουσία καταστρέφει. Αν την επιδιώξει και την αποκτήσει, ξέρει ότι πρέπει να τη μεταχειριστεί έτσι που γρήγορα να τη χάσει. Γιατί σε ένα κόσμο που το κακό είναι τόσο ισχυρό, αυτός θα πορευτεί με γνώμονα το καλό. Θα προσφέρει από μια θέση εξουσίας όσα μπορεί, θα μεταφέρει την εξουσία σε όσο περισσότερους ανθρώπους μπορεί (δεν του αρέσει να συγκεντρώνει πολλή εξουσία στο πρόσωπό του) και θα αποσυρθεί γρήγορα, όταν αρχίσει να νιώθει ότι οι ισορροπίες δύσκολα διασφαλίζονται. Γι' αυτόν η εξουσία δεν μπορεί να είναι αυτοσκοπός. Δεν ξεχνά ποτέ την κοινή ανθρώπινη μοίρα του θανάτου, δεν τον παρασύρει η ισχύς σε αλαζονικές ψευδαισθήσεις παντοδυναμίας και αγωνίζεται να προσφέρει όσο περισσότερα μπορεί στον συνάνθρωπό του από την οποιαδήποτε θέση, και όχι υποχρεωτικά από θέσεις περίοπτες και τιμητικές.

Όσο για τις πόλεις και σήμερα τα κράτη, το ηθικό κριτήριο μοιάζει να έχει ξεχαστεί και να κυριαρχούν τα

γεωπολιτικά παιχνίδια εξουσίας. Ωστόσο, παραμένουν πάντα ζητούμενα ο σεβασμός στο διεθνές δίκαιο, η επιμονή σε ανθρωπιστικές αξίες, η φροντίδα για τους ανήμπορους του κόσμου αυτού, τους πρόσφυγες, τους φτωχούς, τα παιδιά που μεγαλώνουν μέσα στην ανέχεια και την πείνα. Αν στο εσωτερικό των κρατών ενισχυθούν οι πολιτικές δυνάμεις που πράγματι πιστεύουν σε αυτές τις αξίες, έχουμε μια ελπίδα και για μια καλύτερη εξωτερική πολιτική. Αν, αντίθετα, ενισχύουμε τις πολιτικές δυνάμεις που έχουν ως υπέρτατες αξίες το κέρδος, την ισχύ και την επιβολή, αυτές θα διαμορφώσουν και εξωτερικές πολιτικές αντίστοιχες. Είναι μεγάλη, λοιπόν, η ευθύνη των πολιτών, που πρέπει να κρίνουν με καθαρό μυαλό ποια κόμματα και ποιες πολιτικές δυνάμεις πιστεύουν πραγματικά στον άνθρωπο και τη δικαιοσύνη.

Σε κάθε εποχή μεταβάλλονται τα κριτήρια με τα οποία ορίζουμε μια πράξη ως ηθική. Ποια κριτήρια των αρχαίων Ελλήνων επιβιώνουν στη σύγχρονη εποχή;

Οι αρχαίοι Έλληνες πίστεψαν στον άνθρωπο ως υπέρτατη αξία. Δεν ξεπέρασαν, όμως, ποτέ τις διακρίσεις ανάμεσα σε ελεύθερους και δούλους, άντρες και γυναίκες, Έλληνες και βάρβαρους. Η διδασκαλία του Χριστού καταξίωσε το ανθρώπινο πρόσωπο πέρα και πάνω από αυτές τις διακρίσεις θέτοντας ως υπαρξιακό ζητούμενο την αγάπη. Σήμερα η αρχαία Ελλάδα δεν μπορεί να λειτουργεί ως απόλυτο πρότυπο για μίμη-

ση, αλλά εξακολουθεί το γενικότερο πνεύμα του ανθρωπισμού να ισχύει σε θεωρητικό επίπεδο. Για την πράξη είμαστε υπεύθυνοι ο καθένας από εμάς.

Ποιο στοιχείο της Αθηναϊκής Δημοκρατίας νομίζετε ότι πρέπει να υπάρχει σε όλα τα σύγχρονα δημοκρατικά κράτη; Γιατί;

Το καθοριστικό πολιτειακό καθοριστικό της αθηναϊκής δημοκρατίας είναι η συμμετοχή των πολιτών σε όλες τις εξουσίες της πολιτείας, την εκτελεστική, τη νομοθετική και τη δικαστική. Γι' αυτό και η αθηναϊκή δημοκρατία ορίζεται ως άμεση δημοκρατία. Σήμερα, στο πλαίσιο της έμμεσης λεγόμενης δημοκρατίας οι πολίτες νιώθουν συχνά αποκλεισμένοι από τα κέντρα λήψης των αποφάσεων. Οι κομματικές ηγεσίες και οι κυβερνητικές δυνάμεις δεν δίνουν χώρο συμμετοχής στους πολίτες και οι καθοριστικές αποφάσεις λαμβάνονται συχνά ερήμην τους. Το πολίτευμά μας αλλοτριώνεται, καθώς κυριαρχεί ένας υπερενισχυμένος πρωθυπουργοκεντρισμός, που καταργεί στην πράξη τη διάκριση των εξουσιών.

Είναι πολύ σημαντικό, λοιπόν, οι πολίτες να συμμετέχουν στα κοινά, και να αναπτυχθούν στο εσωτερικό των κομμάτων δημοκρατικές διαδικασίες. Επίσης, πρέπει να ενισχυθεί ο θεσμός των δημοψηφισμάτων, που αποτελεί πραγματικά ένα θεσμό άμεσης δημοκρατίας. Σε μια εποχή τεχνολογικών θαυμάτων είναι απαράδεκτο να μην έχει διευκολυνθεί η συμμετοχή των πολιτών στη λήψη των αποφάσεων. Για πολλά κρίσι-

μα ζητήματα θα μπορούσαμε να ψηφίζουμε απευθείας οι πολίτες μέσω διαδικτύου. Αλλά η εξου-

σία πάντα θέλει τους πολίτες στο περιθώριο. Ειδικά τους νέους, που θέλουν να αλλάξουν τον κόσμο. Να μην εφησυχάζουμε και να μην της κάνουμε το χατίρι!

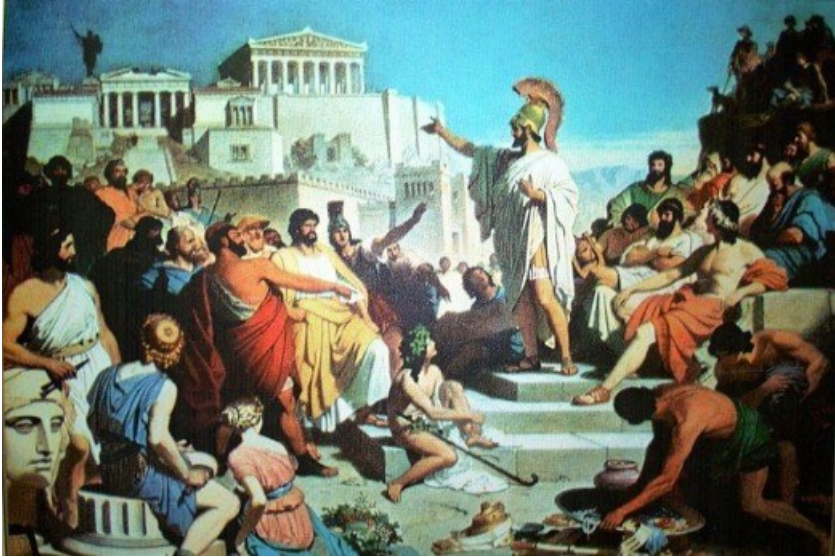
Θα μας προτείνετε ένα κείμενο του αρχαίου ελληνικού λόγου για να μοιραστούμε με τους αναγνώστες μας;

Αριστοτέλης, *Περί ζώων μορίων*, Α₅ 644b22-645a 36) (μετάφραση Βασίλης Μπετσάκος)

[...] Πάντως και τα δύο, τόσο τα θεϊκά όσο και τα φθαρτά, έχουν τη δική τους χάρη. Τα πρώτα: Έστω κι αν τα αγγίζουμε ελάχιστα, είναι τόσο πολύτιμη η γνώση τους, που το χαιρόμαστε πιο πολύ κι από το να μαθαίναμε τα πάντα για τα όντα που είναι δίπλα μας σαν κι εμάς. Μοιάζει μ' εκείνο που συμβαίνει στους ερωτευμένους: κι ένα οποιοδήποτε και μάλιστα μικρό μέλος του αγαπημένου τους να κοιτάζουν, το χαιρόνται πιο πολύ κι από το να καλοέβλεπαν πολλά άλλα και μεγάλα πράγματα. Τα δεύτερα: Επειδή τα γνωρίζουμε καλύτερα και περισσότερο, αποκτούν την υπεροχή της επιστήμης: επιπλέον, καθώς μας είναι πλησιέστερα και πιο οικεία στη φύση, αντικαθιστούν σε ένα βαθμό τη φιλοσοφική γνώση των θείων όντων. [...]

<https://blogs.sch.gr/1lykevos/files/2023/04/CE%91%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%84%CE%AD%CE%BB%CE%B7%CF%82.pdf>

ήθος

της αποκατεστημένης δημοκρατίας

γράφει
η Σοφία Μπρόζου

Ο αγώνας των Δημοκρατικών έφερε την αποκατάσταση της Δημοκρατίας στην Αθήνα. Δείγματα του ήθους της Δημοκρατίας ήταν οι όρκοι που δόθηκαν (δεν θα μνησικακήσω εναντίον ουδενός από τους πολίτες με εξαίρεση τους Τριάκοντα...) και η επιείκεια του δημοκρατικού καθεστώτος. Τεκμήριο αυτής της επιείκειας αποτελεί το γεγονός ότι ο λαός δέχτηκε να πληρώσει δάνειο που είχαν πάρει οι Τριάκοντα από τους Λακεδαιμονίους για να πολεμήσουν τον λαό! Αξιοσημείωτο είναι ακόμη, ότι η συμφωνία μεταξύ ολιγαρχικών και δημοκρατικών περιελάμβανε γενική αμνηστία, ενώ απαγόρευσε στον οποιοδήποτε να μεμφθεί το παρελθόν με την ποινή του θανάτου.

Προσωπικά θεωρώ αξιοθαύμαστους τους Δημοκρατικούς, οι οποίοι χωρίς πιέσεις φάνηκαν μεγαλόψυχοι δίνοντας αμνηστία στους Ολιγαρχικούς. Τέλος όσον αφορά την ισχύ των όρκων που δόθηκαν, φαντάζει σχεδόν απίθανο να μην παραβιαστούν, καθώς πάντα τα συμφέροντα καταπατούν οποιαδήποτε συμφωνία.

Ένας από αυτούς που αντιστάθηκαν στις αυθαιρεσίες των Τριάκοντα τυράννων, ήταν ο Σωκράτης. Καθώς οι Τριάκοντα προσπαθούσαν να αναγκάσουν όσους περισσότερους Αθηναίους μπορούσαν να γίνουν συνένοχοι στα εγκλήματά τους, διέταξαν τον Σωκράτη, να πραγματοποιήσει τη σύλληψη κάποιου πολίτη, προκειμένου αυτός να

εκτελεστεί. Ο Σωκράτης αρνήθηκε. Κατά τον Ξενοφώντα, ο παλιός του μαθητής Κριτίας, πρότεινε μέτρα προκειμένου να σωπάσει ο δάσκαλός του μπροστά στους δυνατούς. Αυτό, όμως, που δεν κατάφεραν οι τύραννοι το πέτυχε τελικά - δυστυχώς- η αποκατεστημένη, μετριπαθής δημοκρατία. Κατηγορήθηκε ως άθεος και κερδοσκόπος σοφιστής που δίδασκε τους νέους να απογαλακτίζουν από την πατρική εξουσία, ότι δεν πιστεύει στους πατροπαράδοτους θεούς αλλά σε νέες θεότητες, πως διαφθείρει το ήθος των νέων και τέλος ότι διαπνέεται από αντιδημοκρατικά φρονήματα ώστε να είναι επικίνδυνος για το δημοκρατικό πολίτευμα.

Η μεγάλη επανάσταση

γράφει
η Παναγιώτα Τσιώγκα

Από τις Μουρνιές Χανίων στο όραμα της Μεγάλης Ελλάδας των «δύο ηπείρων και των πέντε θαλασσών». Ο Ελευθέριος Βενιζέλος αποτελεί για τη χώρα μας τη μεγαλύτερη προσωπικότητα που σφράγισε τον περασμένο αιώνα. Μεθοδικός, ευφυής, ρεαλιστής και με διεθνές κύρος, κυριάρχησε από το 1910 έως το 1936 και η πολιτική του δράση δημιούργησε φανατικούς οπαδούς και ορκισμένους εχθρούς.

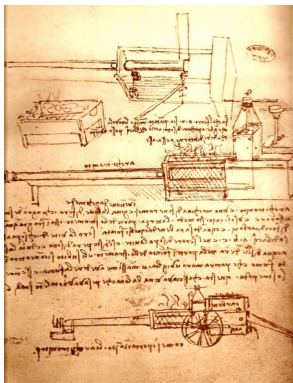
Ο Ελευθέριος Βενιζέλος, πέρα από τα τεράστια επιτεύγματα στην πολιτική, έχει να παρουσιάσει άλλο ένα σημαντικότατο κατόρθωμα, στο πεδίο της πνευματικής ζωής αυτήν τη φορά: τη μετάφραση της Ιστορίας του Θουκυδίδη, που κυκλοφορεί σε νέα έκδοση στα τέλη Μαΐου από το Μεταίχμιο.

Ο Θουκυδίδης κέρδισε παγκόσμια φήμη γράφοντας την ιστορία του

Πελοποννησιακού Πολέμου ανάμεσα στην Αθήνα και στη Σπάρτη.

Ο Κοραής το 1821, εφόσον δε μπορεί να μετέχει στην επανάσταση, καθώς είναι στο Παρίσι, σαν συμμετοχή εκδίδει τα Πολιτικά, του Αριστοτέλη. Δε φαντάζεται ότι οι πρωταγωνιστές της Επανάστασης θα το διαβάσουν από το αρχαίο κείμενο- γιατί δεν το μεταφράζει, απλώς το εκδίδει- αλλά θεωρεί ότι αυτό είναι μία συνεισφορά, ότι δε μπορεί ένα Έθνος να διεκδικεί την ελευθερία του, όταν δεν έχει πρόσβαση σε κάποιες πηγές, που τις θεωρεί βασικά γνωρίσματα αυτού, που θα λέμε δυτικός πολιτισμός, δηλαδή του ευρωπαϊκού πολιτισμού", είχαν και μία σημασία για την οργάνωση της Νέας Πολιτείας, αν η Επανάσταση θα πήγαινε καλά, όπως όντως πήγε.

Τα όπλα

επιμέλεια
Κατερίνα Κοντού

Τα **τόξα** δεν ήταν βέβαια όπλα μαζικής καταστροφής, έδειχναν όμως τον δρόμο που έπρεπε να ακολουθηθεί. Και ακολουθήθηκε από πολλούς λαούς.

Το απόλυτα ελληνικό όπλο μαζικής καταστροφής ήταν οι **καταπέλτες** των Ελλήνων δεν έριχναν βλέπετε μόνο βέλη και κοτρόνες...

Το υγρό πυρ δημιουργήθηκε από Έλληνες. Ήταν άλλη μια ελληνική εφεύρεση στα βυζαντινά χρόνια.

Τα ιστιοφόρα, ήταν δυο μικρά πλοία που πρόσθεσαν σ' αυτά πανιά, για να αναπτύξουν ταχύτητα προκειμένου να διαφεύγουν εύκολα το πολεμικά ναυτικά που μέχρι τότε δεν χρησιμοποιούσαν πανιά.

Τα πολεμικά πλοία έβαλαν ιστία μόνο όταν επινοήθηκαν οι διήρεις, για να είναι πιο ευέλικτα.

Η **διήρης** ήταν πλοίο με δύο σειρές κουπιών σε κάθε πλευρά. Αποτελεί τον ενδιαμεσο κρίκο εξέλιξης από την πεντηκόντορο προς τα μεταγενέστερα σκάφη. Είχαν κα-

τασκευαστεί διήρεις με τριάντα ή με πενήντα κουπιά και οι διαστάσεις των πλοίων αυτών κυμαίνονται στα 18 μ. μήκος, 3-3,60 μ. πλάτος, εκτόπισμα 22 τόνοι και μήκος κουπιών 4-6 μ.

Ήταν ένα νέο πολεμικό πλοίο, η **τριήρης**, με τρεις σειρές κουπιών έτσι και πήρε το όνομά του. Για να είναι γρήγορες και ευκίνητες οι Τριήρεις, από τη μια εκτός από τους κωπηλάτες χρησιμοποιούσαν και πανιά, όταν οι άνεμοι ήταν ευνοϊκοί και έτσι ξεκουράζονταν και το πλήρωμα και από την άλλη δεν είχαν μεγάλους χώρους αποθήκευσης νερού και τροφίμων και γι αυτό το λόγο τους ακολουθούσαν εμπορικά σκάφη, γεμάτα με τρόφιμα και εφόδια. Η τριήρης είχε στην της έμβολο ως επιθετικό όπλο, το οποίο ήταν κατασκευασμένο από ξύλο με επένδυση χαλκού και το οποίο, με κατάλληλους χειρισμούς, δημιουργούσε ρήγματα στα αντίπαλα πλοία.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

επιμέλεια
Στέλιος Συγκουρλής

Η **αρχιτεκτονική της αρχαίας Ελλάδας** είναι η αρχιτεκτονική που δημιουργήθηκε από τους Έλληνες, ο πολιτισμός των οποίων άκμασε στην ηπειρωτική Ελλάδα, την Πελοπόννησο, τα νησιά του Αιγαίου και σε αποικίες στην Ιταλία την περίοδο από το 900 π.Χ. έως τον πρώτο αιώνα μ.Χ., με τα πρώτα εναπομείναντα αρχιτεκτονικά έργα να χρονολογούνται γύρω στο 600 π.Χ.

Η αρχαία ελληνική αρχιτεκτονική είναι γνωστή από τους ναούς της, πολλοί από τους οποίους βρίσκονται σε ολόκληρη την περιοχή, κυρίως ως ερείπια αλλά και ως διατηρημένοι. Ο δεύτερος γνωστός τύπος κτιρίου που επιβιώνει στον ελληνικό κόσμο είναι το θέατρο, με το παλαιότερο να εκτιμάται γύρω στο (525 -480) π.Χ.

Η αρχαία ελληνική αρχιτεκτονική διακρίνεται από τα εισημοποιημένα

χαρακτηριστικά της, τόσο της δομής όσο και της διακόσμησης. Αυτό συμβαίνει ιδιαίτερα στην περίπτωση των ναών όπου κάθε κτίριο φαίνεται να έχει σχεδιαστεί ως μια γλυπτική οντότητα μέσα στο τοπίο, συχνότερα υψωμένο σε ψηλό έδαφος.

Η πιο αναγνωρίσιμη **ελληνική κατασκευή** είναι ο ναός. Στα αρχαία ελληνικά αυτή λέξη «**ναός**» σημαίνει **κατοικία**. Οι πρώτοι ναοί κατασκευάστηκαν από υλικά όπως ξύλο και τούβλο από λάσπη, υλικά που συνήθως δεν επιβιώνουν πολύ. Τον όγδοο αιώνα π.Χ. η ελληνική αρχιτεκτονική αρχίζει να κάνει τη μετάβαση από τα εφήμερα υλικά σε μόνιμα υλικά όπως είναι η πέτρα.

Τέλος, οι **ελληνικοί ναοί** έχουν **τρεις ρυθμούς**, τον **Δωρικό**, τον **Ιωνικό** και τον **Κορινθιακό**. Οι πιο καλά διατηρημένοι ελληνικοί ναοί είναι οι αρχαίοι δωρικού ρυθμού χτισμένοι στις πλούσιες ελληνικές αποικίες της Σικελίας, οι παλαιότεροι χρονολογούνται γύρω στα μέσα του 6ου αιώνα π.Χ. Συνεπώς, ο ναός που κλέβει την παράσταση είναι ο **Παρθενώνας**, που κατασκευάστηκε προς τιμήν της θεάς Αθηνάς. Αυτός ο μεγαλοπρεπής ναός θεωρείται η κορυφή του Δωρικού ρυθμού.

cheesecake

επιμέλεια
Έρικα Κωτέλη

Υλικά:

- 500 γραμ. αλεύρι
- 300 γραμ. νερό
- 1 λεμόνι
- 1/4 κ.γλ. Αλάτι
- 350 γραμ. Ρικότα
- 200 γραμ. Μέλι

Για τη διακοσμηση:

- Φύλλα δάφνης
- Παπαρουνόσπορο
- έξτρα παρθένο ελαιόλαδο

Εκτέλεση:

Σε ένα μπολ, αναμίξτε το αλεύρι με το νερό και το αλάτι μέχρι να σχηματιστεί μια μάζα. Ζυμώστε με το χέρι, για ένα περίπου λεπτό.

Προσθέστε το ξύσμα

ενός λεμονιού και ζυμώστε μέχρι να γίνει ομοιόμορφο.

Χωρίστε τη ζύμη σε 5 κομμάτια, 2 μεγάλα και 3 μικρότερα.

Στο ίδιο μεγάλο μπολ, ανακατέψτε τη ρικότα με το μέλι και το χυμό από μισό λεμόνι.

Προθερμάνετε το φούρνο.

Ανοίξτε ένα από τα μεγάλα κομμάτια της ζύμης σε έναν λεπτό κύκλο. Απλώστε επάνω ελαιόλαδο.

Βάλτε τη ζύμη σε βουτυρωμένη επιφάνεια και πιέστε την ελαφρά.

Απλώστε το 1/4 του μίγματος τυριού – μελιού πάνω από τη ζύμη.

Επαναλάβετε τη διαδικασία για τα τρία

μικρότερα κομμάτια της ζύμης,

Το τελευταίο κομμάτι ζύμης, αφού το ανοίξετε, κόψτε το σε λωρίδες περίπου 2,5 εκατοστών.

Τοποθετήστε τις λωρίδες πάνω από την κορυφή του κέικ (5 κάθετα και 5 οριζόντια) και περάστε πάλι την επιφάνεια με ελαιόλαδο. Βουτήξτε τα φύλλα δάφνης μέσα στο ελαιόλαδο και απλώστε τα από επάνω. Πασπαλίστε με παπαρουνόσπορο.

Ψήστε για περίπου 50-60 λεπτά μέχρι να γίνει χρυσό και σερβίρετε το cheesecake σας είτε κρύο είτε ζεστό.

Αγωνίσματα Ολυμπιακών Αγώνων

επιμέλεια
Παντελίδου Ελένη

Δρόμοι:

Το στάδιο: Δρόμος ταχύτητας ενός σταδίου, δηλαδή 600 ποδίων. Αντιστοιχεί στο σημερινό δρόμο των 200 μ.

Ο δίαυλος: Επίσης δρόμος ταχύτητας, με διπλή διαδρομή του σταδίου. Αντιστοιχεί με το σημερινό δρόμο των 400μ.

Ο δόλιχος: Δρόμος αντοχής 7 έως 24 σταδίων. Η απόσταση ήταν καθορισμένη στα 20 στάδια. Αντιστοιχεί με το σημερινό δρόμο των 3550-3800 μ.

Ο σπλίτης: Πρόκειται για δρόμο ταχύτητας, όπου ο δρομέας έτρεχε φορώντας χάλκινη αμυντική πανοπλία και αργότερα μόνο κρατώντας ασπίδα. Είχε διαδρομή 2 ή 4 σταδίων

Τα αγωνίσματα των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων:

Το πένταθλο: Αποτελείτε από πέντε αγωνίσματα: το άλμα, το δρόμο, το ακόντιο, το δίσκο και την πάλη. το δημιούργησε ο Ιάσων προς τιμήν του φίλου του Παλέα, ο οποίος είχε νικήσει στην πάλη. Το άλμα, το ακόντιο και ο δίσκος αποτελούσαν αγωνίσματα μόνο του πεντάθλου, ενώ ο δρόμος και η πάλη διεξάγονταν και ξεχωριστά με δικό τους έπαθλο.

Ο δίσκος: Ο δίσκος εισήχθη το 632 π.Χ. με αρχικά λίθινους δίσκους, αργότερα όμως ήταν από χαλκό, μολύβι ή σίδηρο. Όπως και σήμερα ήταν στρογγυλοί. Οι δίσκοι που διασώθηκαν ως τις μέρες μας, έχουν διάμετρο από 0,17 έως 0,34 μ. και βάρος από 1250 έως 6600 γραμμάρια. Οι μεγαλύτεροι πρέπει να ήταν αφιερώματα

Το ακόντιο: Ήταν ένα μακρύ ξύλινο κοντάρι μήκους 1,50-2 μ., με μυτερή την άκρη του, χωρίς μεταλλική αιχμή. Προέρχεται από τον πόλεμο και το κυνήγι. Δύο ήταν τα είδη του ακοντισμού: ο εκθήβολος, δηλαδή βολή του ακοντίου σε μήκος, και ο στοχαστικός, δηλαδή βολή σε προκαθορισμένο στόχο. Στην Ολυμπία αγώνισμα του πεντάθλου αποτελούσε ο εκθήβολος ακοντισμός.

Η πάλη: Υπήρχαν δύο είδη πάλης: Στο πρώτο ο αθλητής είχε σκοπό να ρίξει τον αντίπαλο τρεις φορές με τους ώμους στο χώμα, ενώ στο δεύτερο ο αγώνας συνεχιζόταν ακόμα και στο έδαφος, μέχρι που ο νικημένος αναγκαζόταν να παραδεχτεί την ήττα του σηκώνοντας το χέρι.

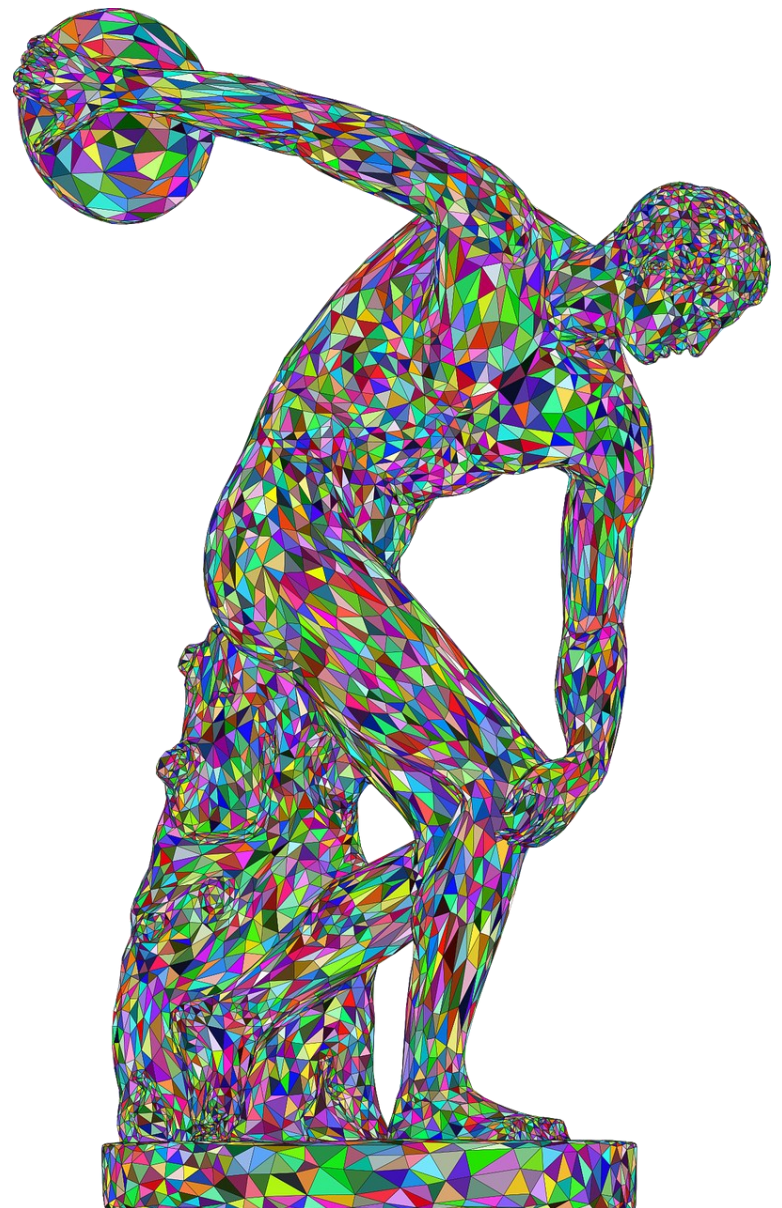
Η πυγμαχία: Η πυγμή- πυγμαχία-, βίαιο και συχνά θανατηφόρο αγώνισμα ήταν ήδη γνωστή από τη μινωική και την μυκηναϊκή εποχή. Οι αντίπαλοι αγωνίζονταν έως ότου ο ένας από τους δύο πέσει αναίσθητος ή παραδεχτεί την ήττα του. Τα ζεύγη των παικτών καθορίζονταν με κλήρο.

Το παγκράτιο: Το δυσκολότερο άθλημα στους Ολυμπιακούς αγώνες ήταν το παγκράτιο, συνδυασμός της πάλης και της πυγμαχίας. Ο νικητής έπρεπε να νικήσει συνδυάζοντας την ευελιξία αλλά και την δύναμη της γροθιάς. Σε αντίθεση με την πυγμαχία, οι αθλητές του παγκρατίου αγωνίζονταν με γυμνά χέρια και δεν χτυπούσαν με την γροθιά, αλλά με τα δάχτυλα της πυγμής.

Οι ιππικοί αγώνες: Οι αρματοδρομίες διεξάγονταν σε ιδιαίτερο στάδιο, το «ιπποδρόμιο», αγνώστων σήμερα διαστάσε-

ων. Προστάτης του αγωνίσματος της αρματοδρομίας θεωρείτο ο θεός Ποσειδώνας. Η νίκη ανήκε στους ιδιοκτήτες οι οποίοι μάλιστα στέφονταν νικητές, ενώ για τον ηνίοχο το βραβείο ήταν μια μάλλινη ταινία. Ο αναβάτης ίππευε γυμνός, όπως απεικονίζεται σε διάφορες παραστάσεις αγγείων.

Ο κότινος: Οι αγώνες ήταν στεφανίτες. Το άθλο ήταν ένα στεφάνι από κλαδί αγριελιάς, ο κότινος. Τα κλαδιά για τα στεφάνια των νικητών έκοβε από την Καλλιστέφανο ελιά που ήταν νοτίως του ναού του Διός, ένας «παις αμφιθαλής» με χρυσό ψαλίδι. Στη συνέχεια τα πήγαινε στο ναό της Ήρας και τα ακουμπούσε επάνω σε μία χρυσελεφάντινη τράπεζα. Στη συνέχεια τα πήγαινε στο ναό της Ήρας και τα ακουμπούσε επάνω σε μία χρυσελεφάντινη τράπεζα. Μετά τα έπαιρναν για να στεφανώσουν τους νικητές. Τους βράβευαν με μάλλινες ταινίες τις οποίες έδεναν στο μέτωπο ή σε άλλα μέρη του σώματος τους.

μουσική

επιμέλεια
Ανδριάνα Παπαδοπούλου

Λύρες-κιθάρες

Οι λύρες-κιθάρες αποτελούν τα πιο αγαπητά όργανα στην αρχαία Ελλάδα. Η καταγωγή τους είναι από τη Μεσοποταμία. Πρώτες μαρτυρίες για λύρες συναντούμε στο ανάκτορο της Πύλου και στην Κρήτη (1400 π.Χ.). Η λύρα ήταν ταυτισμένη με τον Απόλλωνα. Σύμφωνα με τη μυθολογία την επινόησε ο Ερμής.

Τρίγωνον

Το τρίγωνον είναι μια μικρή επιγονάτια άρπα με πολλές χορδές. Τη συναντούμε στη Μ. Ανατολή ήδη από την 3η χιλιετία π.Χ. Στην Ελλάδα μαρτυρείται στο κυκλαδικό πολιτισμό.

Σύριγξ

Με τον όρο αυτό οι αρχαίοι εννοούσαν την πολυκάλαμο σύριγγα ή σύριγγα του Πανός. Πρόκειται για μία συστοιχία 3-18 καλαμιών κλειστών από τη μία πλευρά δεμένων μεταξύ τους με κερύ και λινάρι με κάθετα υποστηρίγματα. Παίζεται φυσώντας κάθε καλάμι σε γωνία. Ήταν όργανο των βοσκών και γι' αυτό αποδιδόταν και στον Πάνα.

Υδραυλις

Είναι το πρώτο ηλεκτροφόρο του κόσμου και πρόγονος του εκκλησιαστικού οργάνου. Κατασκευάστηκε τον 3ο αιώνα π.Χ. από τον Έλληνα Κτησίβιο, στην Αλεξάνδρεια. Πρόκειται για μια ή περισσότερες συστοιχίες αυλών με ή χωρίς γλωσσίδι και μέσω ενός μηχανισμού βαλβίδων ο εκτελεστής έχει τη δυνατότητα, κάνοντας χρήση πλήκτρων να τροφοδοτεί με αέρα επιλεκτικά κάθε αυλό.

Τύμπανον

Μοιάζει με μεγάλο ντέφι (νταϊρέ), δηλαδή μια ξύλινη στεφάνη με τεντωμένο δέρμα από τη μία ή και τις δύο πλευρές. Παιζόταν κτυπώντας την παλάμη στο κέντρο ή με τα δάκτυλα στα άκρα. (Το τύμπανο παιζόταν από γυναίκες).

trends

επιμέλεια
Αλεξάνδρα Στεργιούλα

Αν και δεν έχει διατηρηθεί κάποιο ρούχο στην σημερινή εποχή, βρίσκουμε πληροφορίες από άλλα ευρήματα όπως αγάλματα, αγγεία και άλλες καλλιτεχνικές απεικονίσεις. Τα ρούχα ήταν χειροποίητα φτιαγμένα στο σπίτι. Παρά τις γενικές γνώσεις ότι τα ρούχα ήταν όλα λευκά, στην πραγματικότητα, σύμφωνα με ίχνη χρωμάτων σε αγάλματα και από συμπεράσματα βάσει αγγείων, τα υφάσματα που φορούσαν οι αρχαίοι Έλληνες είχαν αρκετά έντονα χρώματα και τα ρούχα ήταν περίτεχνα διακοσμημένα.

Άνδρες και γυναίκες φορούσαν ένα εσωτερικό ρούχο, είτε τον πέπλο είτε τον χιτώνα, και ένα εξωτερικό, το ιμάτιον.

Ο **πέπλος** ήταν από πιο βαρύ ύφασμα, μάλλινος συνήθως ενώ ο χιτώνας ήταν ελαφρύτερος, από λινό ύφασμα. Εφάρμοζαν στο σώμα με την βοήθεια πόρπης ή/και ζώνης. Αν τραβούσε κανείς τον πεπλο προς τα πάνω κάτω από την ζώνη, το άνω μέρος φαινόταν σαν ξεχωριστή μπλουζα και αυτό λεγόταν κόλπος.

Επίσης, μπορούσε να φορεθεί ένα π.χ. Δωρικός **χιτώνας** πάνω από έναν Ιωνικό δημιουργώντας ένα μοδάτο αποτέλεσμα για τις γυναίκες της εποχής. Ο χιτώνας των ανδρών ήταν συνήθως πιο κοντός, έφτανε το πολύ μέχρι το γόνατο.

Το **στρόφιον**, είδος εσωρούχου, και το επίβλημα (εσάρπα) μπορούσαν να φορεθούν και εξωτερικά.

Οι άνδρες φορούσαν ένα καπέλο, τον **πέτασο**, ενώ οι γυναίκες φορούσαν πιο συχνά ένα διάδημα το **στεφάνι**.

Έξω από την οικία τους φορούσαν **σανδάλια** από δέρμα, μπότες και άλλα υποδήματα, ενώ μέσα κυκλοφορούσαν περισσότερο ξυπόλυτοι αν και υπήρχε και υπόδημα που χρησίμευε όπως οι σημερινές παντόφλες.

ταξίδι

επιμέλεια
Χρυσή Ρίμπα

Η ανάγκη του ανθρώπου για επιβίωση τον οδήγησε να ταξιδεύει συνεχώς.

Ταξίδια που έδωσαν την δυνατότητα στο ανθρώπινο είδος να εξαπλωθεί σε όλο τον πλανήτη Γή.

Οι Έλληνες από τα Αρχαία χρόνια ήταν ταξιδευτές και μέσα από τις θαλάσσιες κυρίως οδούς εξαπλώθηκαν σε όλο το τότε γνωστό κόσμο που ήταν τα παράλια της Μεσογείου και του Εύξεινου Πόντου δημιουργώντας αποικίες. Αποικίες που ευνόησαν τα εμπορικά ταξίδια αλλά και τα ταξίδια πολιτισμικού περιεχομένου. Η ελληνική μυθολογία σε πολ-

λές ιστορίες όπως του Ιάσονα με το Χρυσόμαλλο Δέρασ μας παρουσιάζει τα οφέλη από τα ταξίδια, ενώ στον μύθο της Χάρυβδης διαβάζουμε και ακούμε για πιθανούς κινδύνους που κρύβουν τα ταξίδια στο άγνωστο.

Ακόμη ένα ταξίδι στον αρχαίο ελληνικό κόσμο την σημερινή εποχή

διευρύνει τους πνευματικούς ορίζοντες και μας βοηθάει στην κατανόηση του διαφορετικού όπως αυτό δημιουργήθηκε από τους παλαιότερους αλλά και σύγχρονους πολιτισμούς. Το ίδιο φυσικά ισχύει και όταν ταξιδεύεις παντού στην Γή και επισκέπτεσαι πέρα από τις φυσικές ομορφιές, τα πολιτιστικά και ιστορικά μνημεία αλλά και τα θρησκευτικά της κάθε θρησκείας. Στα ταξίδια που μπορεί να κάνεις μόνος ή με παρέα ανακαλύπτεις διαφορετικούς κόσμους, διαφορετικές κουλτούρες και διαφορετικούς ανθρώπους που μεγάλωσαν με ένα άλλο τρόπο ζωής.

Ήξερες ότι...

Ήξερες ότι οι Αρχαίοι Έλληνες είχαν αξιοσημείωτες οικολογικές συνήθειες;

- 1) Εκτιμούσαν τη φύση και όσα αυτή τους πρόσφερε και γι' αυτό το λόγο απαγορευόταν σε κάθε ιδιοκτήτη γης να κόψει πάνω από δύο δέντρα ελιάς το χρόνο. Οι Έλληνες άλλωστε τη θεωρούσαν δέντρο ιερό.
- 2) Ο Σόλων είχε καθιερώσει, την αμοιβή των πέντε δραχμών για τη θανάτωση κάθε αρσενικού λύκου αλλά για κάθε λύκαινα μία, αφού υποστήριζε πως σκοπό είχαν τη μείωση του πληθυσμού και όχι την εξαφάνιση του είδους.
- 3) Υπήρχε μέριμνα για τα απορρίμματα στις πόλεις. Συγκεκριμένα είχαν θεσπίσει νόμο για τη μεταφορά των σκουπιδιών σε μεγάλη απόσταση από την πόλη. Για αυτήν τη δουλειά, οι αρχαίοι είχαν επίσης αιρετό αρμόδιο.
- 4) Στο ίδιο πλαίσιο και για να προστατέψουν το περιβάλλον της πόλης τοποθετούσαν τα τυροκομεία και τα βυρσοδεψία έξω από την πόλη για να αποφύγουν τις δυσάρεστες οσμές που ανέδιδαν.

επιμέλεια
Μάρθα Σαββίδου

Ήξερες ότι η κομμωτική ήταν βασικός παράγοντας κομψότητας και για τους άντρες στην αρχαία Ελλάδα;

Πιο συγκεκριμένα οι άντρες, συνήθιζαν να έχουν γένια καθώς ήταν ένα χαρακτηριστικό της εμφάνισής τους που συμβόλιζε το κύρος και την αρρενωπότητά τους. Η περιποίηση της γενειάδας τους ήταν σημαντική, και αποτελούσε αντικείμενο ανταγωνισμού μεταξύ των ανδρών. Έτσι στην αρχαία Ελλάδα, όπως συμβαίνει και σήμερα, οι καλοί κουρείς ήταν περιζήτητοι.

Ήξερες ότι μερικοί αρχαίοι πίστευαν στα εξωγήινα όντα;

Οι ατομικοί Έλληνες φιλόσοφοι, ο Αναξίμανδρος, ο Αναξαγόρας, ο Δημόκριτος, ο Μητρόδωρος και ο Επίκουρος ήταν οι πρώτοι, οι οποίοι διατύπωσαν την ιδέα ότι μπορεί να υπάρχουν αναρίθμητοι κόσμοι και ζωή αλλού μακριά από εμάς ήταν. (Και φανταστείτε, 2.200 χρόνια πριν τον Ισαάκ Νεύτωνα!)

Ο Αναξίμανδρος είχε πει «η Γη είναι ένα σώμα που αιωρείται μέσα σε ένα άπειρο κενό». Αργότερα ο Επίκουρος ανέπτυξε ριζοσπαστικές θεωρίες λέγοντας: «Τα άτομα βρίσκονται σε διαρκή κίνηση μέσα στο κενό, έτσι μπορούν να ενωθούν με άλλα άτομα στη δημιουργία σύνθετων σωμάτων.» Και «Το σύμπαν είναι άπειρο. Δεν βρισκόμαστε στο κέντρο του σύμπαντος, αλλά είμαστε ένας από τους αναρίθμητους κόσμους του σύμπαντος»

Ήξερες ότι η αντίληψη πως τα αρχαιοελληνικά αγάλματα ήταν από πάντα ολόλευκα είναι λανθασμένη;

Στην πραγματικότητα τα αγάλματα ήταν βαμμένα με έντονα χρώματα, τα οποία ξεθώριασαν με την πάροδο του χρόνου. Σύμφωνα με ευρήματα, τα αγάλματα ζωγραφίζονταν με εκθαμβωτικά και έντονα χρώματα χρησιμοποιώντας ότι χρωστικές τους ήταν διαθέσιμες. Πολλοί σύγχρονοι καλλιτέχνες μιμούμενοι τα αρχαιοελληνικά αγάλματα αφήνουν τα δικά τους γλυπτά άβαφα.

